

TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ KHÁT VỌNG PHÁT TRIỂN ĐẤT NƯỚC PHỒN VINH, HẠNH PHÚC VÀ Ý NGHĨA HIỆN NAY

Nguyễn Quỳnh Nga
Học viện Cảnh sát Nhân dân

Tóm tắt: Bài viết phân tích nội dung cốt lõi trong tư tưởng Hồ Chí Minh về khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc, làm rõ cơ sở hình thành, nội hàm và giá trị lý luận, thực tiễn của tư tưởng này. Trên nền tảng độc lập dân tộc gắn liền với chủ nghĩa xã hội, Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định mục tiêu tối cao của cách mạng là đem lại tự do, ấm no và hạnh phúc cho nhân dân. Khát vọng phát triển được Người tiếp cận một cách toàn diện, kết hợp giữa tăng trưởng kinh tế với tiến bộ, công bằng xã hội, xây dựng Nhà nước của dân, do dân, vì dân và phát triển con người toàn diện. Bài viết đồng thời phân tích ý nghĩa vượt thời đại của tư tưởng đó trong bối cảnh toàn cầu hóa, chuyển đổi số và yêu cầu phát triển bền vững hiện nay, qua đó khẳng định giá trị định hướng lâu dài đối với sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam.

Từ khóa: Tư tưởng Hồ Chí Minh; khát vọng phát triển đất nước; phồn vinh; hạnh phúc.

HO CHI MINH'S THOUGHT ON THE ASPIRATION TO DEVELOP A PROSPEROUS, HAPPY AND MEANINGFUL COUNTRY TODAY

Abstract: The article analyzes the core content of Ho Chi Minh's thought on the aspiration to develop a prosperous and happy country, clarifying the basis for the formation, connotation and theoretical and practical value of this thought. On the basis of national independence associated with socialism, President Ho Chi Minh affirmed that the supreme goal of the revolution is to bring freedom, prosperity and happiness to the people. The aspiration for development was approached comprehensively by him, combining economic growth with progress, social justice, building a State of the people, by the people, for the people and comprehensive human development. The article also analyzes the timeless significance of that ideology in the context of globalization, digital transformation and the current requirements of sustainable development, thereby affirming the long-term orientation value for the cause of building and defending the Vietnamese Fatherland.

Keywords: Ho Chi Minh Thought; aspirations for national development; prosperous; Happiness.

Nhận bài: 05/03/2026

Phản biện: 05/04/2026

Duyệt đăng: 10/04/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong tiến trình cách mạng Việt Nam, tư tưởng Hồ Chí Minh luôn giữ vai trò nền tảng, kim chỉ nam cho mọi thắng lợi của dân tộc. Một trong những nội dung xuyên suốt và có giá trị thời đại sâu sắc trong di sản tư tưởng của Người là khát vọng xây dựng một nước Việt Nam độc lập, thống nhất, phồn vinh và hạnh phúc. Khát vọng ấy không chỉ thể hiện ở mục tiêu giải phóng dân tộc, giành độc lập, mà còn ở tầm nhìn chiến lược về phát triển đất nước bền vững, nâng cao đời sống vật chất và tinh thần của nhân dân. Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, độc lập dân tộc phải gắn liền với tự do, hạnh phúc của nhân dân; phát triển kinh tế phải đi đôi với tiến bộ và công bằng xã hội; xây dựng Nhà nước của dân, do dân, vì dân là điều kiện bảo đảm cho sự phồn vinh lâu dài. Trong bối cảnh toàn cầu hóa, chuyển đổi số và những biến động phức tạp của tình hình thế giới hiện nay, việc nghiên cứu, làm rõ tư tưởng Hồ Chí Minh về khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc có ý nghĩa đặc biệt quan trọng. Điều đó không chỉ góp phần củng cố cơ sở lý luận cho đường lối phát triển của Đảng và Nhà nước, mà còn định hướng hành động cho mỗi cá nhân, tổ chức trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Vì vậy, việc tiếp tục

nghiên cứu và vận dụng sáng tạo tư tưởng của Người là yêu cầu cấp thiết trong giai đoạn hiện nay.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Tư tưởng Hồ Chí Minh về khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc

Tư tưởng Hồ Chí Minh về khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc là một trong những nội dung cốt lõi, xuyên suốt và có giá trị thời đại sâu sắc trong toàn bộ di sản tư tưởng của Người. Khát vọng ấy không chỉ dừng lại ở mục tiêu giành độc lập dân tộc, mà còn mở rộng thành tầm nhìn chiến lược về xây dựng một xã hội phát triển toàn diện, nơi mỗi người dân được sống trong tự do, ấm no, hạnh phúc và có điều kiện phát triển trọn vẹn năng lực của mình. Đây là sự kết tinh giữa truyền thống yêu nước của dân tộc, tinh hoa văn hóa nhân loại và lý luận cách mạng khoa học, được Hồ Chí Minh vận dụng sáng tạo vào thực tiễn Việt Nam.

Thứ nhất, khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc trong tư tưởng Hồ Chí Minh bắt nguồn từ khát vọng độc lập dân tộc. Người khẳng định: "Tự do độc lập là quyền trời cho của mỗi dân tộc... Hễ một dân tộc đã kiên quyết đứng lên đấu tranh cho tổ quốc họ thì không ai, không lực

lượng gì chiến thắng được họ...”. Đối với Người, độc lập không chỉ là sự thoát khỏi ách thống trị của chủ nghĩa thực dân, mà còn là điều kiện tiên quyết để nhân dân được hưởng tự do và hạnh phúc. Ngay trong bản Tuyên ngôn Độc lập năm 1945, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã khẳng định quyền sống, quyền tự do và quyền mưu cầu hạnh phúc của mỗi dân tộc và mỗi con người. Điều đó cho thấy, mục tiêu cao nhất của cách mạng không phải là quyền lực chính trị thuần túy, mà là xây dựng một xã hội tốt đẹp vì con người. Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định: “Độc lập nghĩa là chúng tôi điều khiển lấy mọi công việc của chúng tôi, không có sự can thiệp ở ngoài vào”; “Việt Nam hoàn toàn thống nhất và độc lập, “có quốc hội riêng, “chính phủ riêng, “quân đội riêng”, “ngoại giao riêng”, “kinh tế và tài chính riêng”. Độc lập dân tộc gắn liền với chủ nghĩa xã hội chính là con đường bảo đảm cho khát vọng phát triển bền vững của đất nước.

Thứ hai, tư tưởng Hồ Chí Minh về phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc thể hiện ở quan điểm phát triển kinh tế gắn với nâng cao đời sống nhân dân. Người nhiều lần nhấn mạnh rằng: “Chúng ta tranh được tự do, độc lập rồi mà dân cứ chết đói, chết rét, thì tự do, độc lập cũng không làm gì. Dân chỉ biết rõ giá trị của tự do, của độc lập khi mà dân được ăn no, mặc đủ”. “Nếu nước độc lập mà dân không hưởng hạnh phúc tự do, thì độc lập cũng chẳng có nghĩa lý gì”. Vì vậy, xây dựng nền kinh tế phát triển, nâng cao đời sống vật chất và tinh thần của nhân dân là nhiệm vụ trung tâm. Phồn vinh trong quan niệm của Chủ tịch Hồ Chí Minh không chỉ là tăng trưởng kinh tế đơn thuần, mà là sự phát triển toàn diện, trong đó kinh tế, văn hóa, giáo dục, y tế, an sinh xã hội cùng được chú trọng. Người chủ trương phát triển lực lượng sản xuất, thực hành tiết kiệm, chống tham ô, lãng phí, đồng thời quan tâm đến công bằng xã hội và chăm lo cho những người yếu thế.

Thứ ba, hạnh phúc trong tư tưởng Hồ Chí Minh là giá trị nhân văn sâu sắc, gắn với quyền làm chủ của nhân dân. Người khẳng định: “Dù phải kháng chiến 5 năm, 10 năm, hay là lâu hơn nữa, để giữ gìn thống nhất và độc lập cho Tổ quốc, để tranh lấy tự do và hạnh phúc cho giống nòi, chúng ta cũng quyết kháng chiến cho đến thắng lợi cuối cùng”. Hạnh phúc không chỉ là sự đủ đầy về vật chất, mà còn là sự thỏa mãn về tinh thần, là cảm giác được tôn trọng, được tham gia và được cống hiến. Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, con người chỉ đạt đến hạnh phúc thực sự dưới chủ nghĩa xã hội, bởi “không có chế độ nào tôn trọng con người,

chú ý xem xét những lợi ích cá nhân đúng đắn và bảo đảm cho nó được thỏa mãn bằng chế độ xã hội chủ nghĩa và cộng sản chủ nghĩa”, “xã hội ngày càng tiến, vật chất ngày càng tăng, tinh thần ngày càng tốt, đó là chủ nghĩa xã hội”. Do đó, xây dựng Nhà nước của dân, do dân, vì dân là điều kiện cần bản để hiện thực hóa khát vọng ấy. Người đặc biệt coi trọng dân chủ, xem dân chủ vừa là mục tiêu vừa là động lực của phát triển. Khi nhân dân thực sự làm chủ, được tham gia quản lý xã hội và giám sát quyền lực, thì sự phát triển mới có nền tảng vững chắc và bền lâu.

Thứ tư, tư tưởng Hồ Chí Minh về khát vọng phát triển đất nước còn thể hiện ở tầm nhìn dài hạn, gắn với xây dựng con người mới. Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định: “Chủ nghĩa xã hội là tất cả mọi người các dân tộc ngày càng ấm no, con cháu chúng ta ngày càng sung sướng”. Người cho rằng con người vừa là mục tiêu, vừa là động lực của sự phát triển, “vô luận việc gì, đều do người làm ra, và từ nhỏ đến to, từ gần đến xa, đều thế cả”. Vì vậy, giáo dục, đào tạo, bồi dưỡng thế hệ trẻ có vai trò quyết định. Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn nhấn mạnh vai trò của đạo đức cách mạng, của tinh thần cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư trong xây dựng xã hội mới. Người yêu cầu: “Mỗi đảng viên và cán bộ phải thật sự thấm nhuần đạo đức cách mạng, thật sự cần kiệm liêm chính, chí công vô tư. Phải giữ gìn Đảng ta thật trong sạch, phải xứng đáng là người lãnh đạo, là người đày tớ thật trung thành của nhân dân”. Một đất nước phồn vinh, hạnh phúc không thể chỉ dựa vào nguồn lực vật chất mà phải được xây dựng trên nền tảng văn hóa, đạo đức và tri thức. Quan điểm này thể hiện tầm nhìn phát triển bền vững, vượt lên trên những mục tiêu ngắn hạn.

Thứ năm, khát vọng phát triển đất nước trong tư tưởng Hồ Chí Minh gắn liền với tinh thần tự lực, tự cường và hội nhập quốc tế. Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, “Chủ nghĩa dân tộc là động lực lớn của đất nước”. Người khẳng định dân tộc Việt Nam có đủ ý chí và khả năng để xây dựng đất nước giàu mạnh nếu biết phát huy nội lực và tranh thủ ngoại lực một cách đúng đắn. Người cho rằng: “Một dân tộc không tự lực cánh sinh mà cứ ngồi chờ dân tộc khác giúp đỡ thì không xứng đáng được độc lập”. Đồng thời, “Dân ta có một lòng nồng nàn yêu nước. Đó là truyền thống quý báu của ta. Từ xưa đến nay, mỗi khi Tổ quốc bị xâm lăng, thì tinh thần ấy lại sôi nổi, nó kết thành một làn sóng vô cùng mạnh mẽ, to lớn, nó lướt qua mọi sự nguy hiểm, khó khăn, nó nhấn chìm tất cả

lũ bán nước và lũ cướp nước”. Tinh thần tự chủ không đồng nghĩa với khép kín, mà là chủ động hợp tác, học hỏi tinh hoa nhân loại để phục vụ lợi ích dân tộc. Đây là tư tưởng có giá trị đặc biệt trong bối cảnh toàn cầu hóa hiện nay, khi hội nhập sâu rộng đi đôi với giữ vững độc lập, chủ quyền.

Thứ sáu, tư tưởng Hồ Chí Minh về khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc mang tính định hướng chiến lược lâu dài. Trong Di chúc, Chủ tịch Hồ Chí Minh căn dặn: “toàn Đảng, toàn dân ta đoàn kết phấn đấu, xây dựng một nước Việt Nam hòa bình, thống nhất, độc lập, dân chủ, giàu mạnh, và góp phần xứng đáng vào sự nghiệp cách mạng thế giới”. Đó không phải là một khẩu hiệu nhất thời mà là mục tiêu xuyên suốt của sự nghiệp cách mạng. Khát vọng ấy kết tinh trong mong muốn “ai cũng có cơm ăn, áo mặc, ai cũng được học hành”, và cao hơn nữa là xây dựng một xã hội công bằng, dân chủ, văn minh. Người khẳng định: “Chủ nghĩa xã hội là làm sao cho nhân dân đủ ăn, đủ mặc, ngày càng sung sướng, ai nấy được đi học, ốm đau có thuốc, già không lao động được thì nghỉ, những phong tục tập quán không tốt dần dần được xóa bỏ...”. Trong giai đoạn hiện nay, khi đất nước đứng trước thời cơ và thách thức đan xen, việc tiếp tục nghiên cứu và vận dụng sáng tạo tư tưởng Hồ Chí Minh về phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc có ý nghĩa đặc biệt quan trọng. Nó không chỉ củng cố nền tảng tư tưởng của Đảng mà còn truyền cảm hứng, khơi dậy ý chí vươn lên của toàn dân tộc.

Như vậy, tư tưởng Hồ Chí Minh về khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc là sự kết hợp hài hòa giữa độc lập dân tộc, chủ nghĩa xã hội, phát triển kinh tế, xây dựng văn hóa và phát huy quyền làm chủ của nhân dân. Đây là hệ giá trị bền vững, có ý nghĩa chỉ đạo thực tiễn sâu sắc, tiếp tục soi sáng con đường phát triển của Việt Nam trong hiện tại và tương lai.

2.2. Ý nghĩa vượt thời đại của tư tưởng Hồ Chí Minh về khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc hiện nay

Tư tưởng Hồ Chí Minh về khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc không chỉ có giá trị lịch sử đối với sự nghiệp giải phóng dân tộc và xây dựng chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam trong thế kỷ XX, mà còn mang ý nghĩa vượt thời đại sâu sắc trong bối cảnh hiện nay. Khát vọng ấy không dừng lại ở một mục tiêu chính trị cụ thể, mà trở thành hệ giá trị định hướng cho sự phát triển bền vững, nhân văn và toàn diện của đất nước. Trong điều kiện toàn cầu hóa, cách mạng công nghiệp

lần thứ tư, biến đổi khí hậu và những thách thức an ninh phi truyền thống, tư tưởng của Người tiếp tục thể hiện tầm nhìn chiến lược, tính dự báo và giá trị dẫn đường lâu dài.

Một là, ý nghĩa vượt thời đại của tư tưởng Hồ Chí Minh thể hiện ở quan điểm đặt con người vào vị trí trung tâm của phát triển. Trong khi nhiều mô hình phát triển trên thế giới từng đề cao tăng trưởng kinh tế đơn thuần, thì Chủ tịch Hồ Chí Minh từ rất sớm đã khẳng định rằng mục tiêu tối cao của cách mạng là mang lại tự do, hạnh phúc cho nhân dân. Người nhấn mạnh: nếu nước độc lập mà dân không được hưởng hạnh phúc, tự do thì độc lập cũng không có ý nghĩa trọn vẹn. Quan điểm này tương đồng với cách tiếp cận phát triển lấy con người làm trung tâm mà cộng đồng quốc tế ngày nay nhấn mạnh, đặc biệt trong các mục tiêu phát triển bền vững (SDGs). Tư tưởng ấy cho thấy tầm nhìn vượt trước thời đại khi đặt lợi ích và phẩm giá con người làm thước đo cho mọi chính sách.

Hai là, tư tưởng Hồ Chí Minh về phát triển đất nước phồn vinh gắn liền với công bằng xã hội và tiến bộ xã hội, thể hiện tính nhân văn sâu sắc và giá trị bền vững. Người không đồng nhất phồn vinh với giàu có của một bộ phận nhỏ trong xã hội, mà hướng đến sự phát triển hài hòa, bảo đảm mọi người dân đều được hưởng thành quả của tăng trưởng. Trong bối cảnh hiện nay, khi khoảng cách giàu nghèo và bất bình đẳng xã hội vẫn là vấn đề toàn cầu, tư tưởng của Người càng trở nên có ý nghĩa thực tiễn. Nó nhắc nhở rằng tăng trưởng kinh tế phải đi đôi với chính sách an sinh xã hội, bảo đảm cơ hội tiếp cận giáo dục, y tế và việc làm cho mọi tầng lớp nhân dân.

Ba là, ý nghĩa vượt thời đại còn thể hiện ở tư duy phát triển gắn với đạo đức và văn hóa. Chủ tịch Hồ Chí Minh cho rằng xây dựng đất nước phồn vinh không chỉ là vấn đề kinh tế mà còn là vấn đề văn hóa và con người. Người đặc biệt coi trọng giáo dục, đào tạo, xây dựng đạo đức cách mạng, đề cao các giá trị cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư. Trong bối cảnh hiện nay, khi sự phát triển nhanh chóng của kinh tế thị trường và công nghệ số đặt ra nhiều thách thức về đạo đức, lối sống, tư tưởng của Người có ý nghĩa định hướng quan trọng. Nó khẳng định rằng sự phát triển nếu thiếu nền tảng văn hóa và đạo đức sẽ không bền vững và có thể dẫn đến khủng hoảng giá trị.

Bốn là, tư tưởng Hồ Chí Minh về khát vọng phát triển đất nước còn thể hiện tính vượt thời đại ở quan điểm kết hợp sức mạnh dân tộc với sức mạnh thời đại. Người chủ trương phát huy nội lực,

tinh thần tự lực, tự cường của dân tộc, đồng thời tranh thủ sự ủng hộ và hợp tác quốc tế. Trong bối cảnh hội nhập sâu rộng hiện nay, khi Việt Nam tham gia nhiều hiệp định thương mại tự do và liên kết khu vực, quan điểm này vẫn giữ nguyên giá trị. Nó nhấn mạnh yêu cầu giữ vững độc lập, chủ quyền, đồng thời chủ động hội nhập để nâng cao vị thế quốc gia. Đây là sự kết hợp hài hòa giữa bản sắc dân tộc và tinh thần mở cửa, thể hiện tầm nhìn chiến lược lâu dài.

Năm là, tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng Nhà nước của dân, do dân, vì dân mang ý nghĩa vượt thời đại trong quá trình hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa hiện nay. Người đề cao dân chủ, coi dân chủ vừa là mục tiêu vừa là động lực của phát triển. Khi nhân dân thực sự làm chủ, được tham gia giám sát và phản biện, bộ máy nhà nước sẽ vận hành minh bạch, hiệu quả hơn. Trong bối cảnh yêu cầu cải cách hành chính, phòng chống tham nhũng và nâng cao chất lượng quản trị quốc gia ngày càng cấp thiết, tư tưởng ấy tiếp tục là kim chỉ nam quan trọng.

Sáu là, khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc trong tư tưởng Hồ Chí Minh còn mang giá trị truyền cảm hứng mạnh mẽ. Đó là khát vọng vươn lên, không cam chịu nghèo nàn, lạc hậu; là niềm tin vào sức mạnh của nhân dân và tương lai tươi sáng của dân tộc. Trong bối cảnh cạnh tranh quốc tế gay gắt và áp lực đổi mới sáng tạo, tinh thần ấy có ý nghĩa cổ vũ, khơi dậy ý chí tự cường, tinh thần khởi nghiệp, sáng tạo của thế hệ trẻ. Nó giúp định hình mục tiêu phát triển quốc gia không chỉ dừng ở thu nhập trung bình cao mà hướng tới xã hội thịnh vượng, công bằng và nhân văn.

Bảy là, ý nghĩa vượt thời đại của tư tưởng Hồ Chí Minh còn thể hiện ở tính toàn diện và hài hòa giữa các trụ cột phát triển: kinh tế, chính trị, văn hóa, xã hội và con người. Trong khi thế giới ngày nay ngày càng nhấn mạnh phát triển bền vững,

tăng trưởng xanh và chuyển đổi số, tư tưởng của Người vẫn giữ nguyên giá trị vì đã đặt nền tảng cho sự phát triển cân bằng, lâu dài. Khát vọng phồn vinh, hạnh phúc mà Người đề ra không chỉ là mục tiêu vật chất mà còn là trạng thái phát triển cao của một xã hội dân chủ, công bằng, văn minh.

Như vậy, tư tưởng Hồ Chí Minh về khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc không chỉ là di sản tinh thần quý báu của dân tộc mà còn là hệ giá trị mang tính thời đại và vượt thời đại. Trong điều kiện hiện nay, việc tiếp tục nghiên cứu, vận dụng và phát triển sáng tạo tư tưởng ấy có ý nghĩa đặc biệt quan trọng, góp phần định hướng con đường phát triển của Việt Nam theo hướng bền vững, nhân văn và hội nhập, đáp ứng yêu cầu của thời kỳ mới.

III. KẾT LUẬN

Tư tưởng Hồ Chí Minh về khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc là một hệ giá trị toàn diện, kết tinh giữa mục tiêu độc lập dân tộc, chủ nghĩa xã hội và hạnh phúc của nhân dân. Khát vọng ấy không chỉ định hướng cho sự nghiệp đấu tranh giải phóng dân tộc trong thế kỷ XX mà còn tiếp tục soi sáng con đường phát triển của Việt Nam trong thời kỳ đổi mới và hội nhập quốc tế. Với quan điểm lấy con người làm trung tâm, gắn tăng trưởng kinh tế với tiến bộ, công bằng xã hội và xây dựng Nhà nước của dân, do dân, vì dân, tư tưởng của Người thể hiện tầm nhìn vượt thời đại và giá trị bền vững. Trong bối cảnh toàn cầu hóa, chuyển đổi số và những biến động phức tạp của tình hình thế giới hiện nay, việc tiếp tục nghiên cứu, vận dụng và phát triển sáng tạo tư tưởng Hồ Chí Minh là yêu cầu khách quan, góp phần củng cố nền tảng tư tưởng của Đảng, khơi dậy khát vọng vươn lên và phát huy sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc vì mục tiêu xây dựng nước Việt Nam phồn vinh, hạnh phúc.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập, tập 1*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
 Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập, tập 4*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
 Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập, tập 5*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
 Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập, tập 6*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
 Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập, tập 7*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
 Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập, tập 10*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
 Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập, tập 11*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
 Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập, tập 13*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
 Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập, tập 15*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.